DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)
24. oktober 1996 *

I sag C-335/95,

angående en anmodning, som Cour du travail de Liège (Belgien) i medfør af EF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (INASTI)

mod

Michel Picard,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 36 i Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 af 21. marts 1972 om regler til gennemførelse af forordning (EØF) nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6),

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J. C. Moitinho de Almeida (refererende dommer), og dommerne C. Gulmann og J.-P. Puissochet,

* Processprog: fransk.

generaladvokat: A. La Pergola
justitssekretær: R. Grass,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (INASTI) ved conseiller adjoint P. van Glabeke

— Michel Picard

— den franske regering ved sous-directeur C. de Salins og chargé de mission A. de Bourgoing, begge Udenrigsministeriets Direction des affaires juridiques, som befuldmægtigede

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved M. Patakia, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 4. juli 1996,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 10. oktober 1995, indgået til Domstolen den 23. oktober 1995, har Cour du travail de Liège i medfør af EF-traktatens artikel 177 forelagt to præju-

dicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 36 i Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 af 21. marts 1972 om regler til gennemførelse af forordning (EØF) nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6, herefter »forordning nr. 574/72«).

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag mellem den belgiske institution Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (herefter »INASTI«) og den franske statsborger Michel Picard, der bor i Belgien, vedrørende spørgsmålet om, fra hvilket tidspunkt han er berettiget til alderspension fra INASTI.

3 Af hovedsagens akter fremgår, at Michel Picard er født den 24. december 1931, at han gennem mange år har haft beskæftigelse i Frankrig, og at han har haft beskæftigelse i Belgien fra den 1. januar 1981 til den 30. juni 1982 samt fra den 1. januar 1985 til den 31. marts 1988. Da han nærmede sig de 60 år, indgav han, den 11. april 1991, en begæring om alderspension til den kompetente franske institution, som han derpå fik tildelt fra den 1. januar 1992 at regne.

4 På de franske myndigheders udtrykkelige opfordring fremsatte Michel Picard derefter, den 11. juni 1992, gennem kommunalforvaltningen i Verviers (Belgien), begæring om førtidspension over for den kompetente belgiske institution, INASTI. Denne afslog først Michel Picard's ansøgning med den begrundelse, at den ikke opfyldte betingelserne for, at der kunne tilkendes pension i henhold til belgisk ret. Da INASTI efterfølgende blev bekendt med, at den kompetente franske institution havde tilkendt Michel Picard pension, omgjorde den sin beslutning og tilkendte med virkning fra den 1. juli 1992 Michel Picard en pro rata-alderspension, idet den tog hensyn til de forsikringsperioder, der var tilbagelagt i Frankrig.

5 INASTI har i denne henseende begrundet sin afgørelse med henvisning til den gældende belgiske lovgivning, hvorefter ansøgning om pension skal indgives til borgmesteren i den kommune, hvor ansøgeren har sin primære bopæl, og at alderspension først kan tilkendes med virkning fra den første dag i måneden efter, at begæringen er indgivet.

6 Michel Picard anlagde sag til prøvelse af den af INASTI trufne afgørelse, idet han bestred beregningen af den belgiske pension samt dennes begyndelsestidspunkt (den 1.7.1992).

7 Ved dom af 18. november 1994 stadfæstede Tribunal du travail de Verviers INASTI's afgørelse for så vidt angik størrelsen af den pension, som Michel Picard havde fået tilkendt. Retten fandt imidlertid, at den belgiske pension i medfør af artikel 36, stk. 4, i forordning nr. 574/72 skulle tillægges med virkning fra den 1. januar 1992, dvs. fra samme tidspunkt, som Michel Picard fik tilkendt alderspension af den kompetente franske institution.

8 Artikel 36, stk. 4, i forordning nr. 574/72 er sålydende:

»En begæring om ydelser, der indgives til en medlemsstats institution, medfører automatisk samtidig fastsættelse af ydelser efter lovgivningen i samtlige de medlemsstater, hvis betingelser ansøgeren opfylder, medmindre han i medfør af forordningens artikel 44, stk. 2, fremsætter ønske om, at fastsættelsen af de ydelser ved alderdom, der måtte være erhvervet ret til i medfør af lovgivningen i en eller flere medlemsstater, udsættes.«

9 INASTI appellerede på dette punkt dommen til Cour du travail de Liège, idet det gjordes gældende, at i henhold til belgisk lov kunne Michel Picard først tilkendes en pro rata-alderspension i henhold til artikel 36, stk. 1, i forordning nr. 574/72 fra den 1. juli 1992.

10 Artikel 36, stk. 1, i forordning nr. 574/72 indeholder følgende bestemmelse:

»For at opnå ydelser i medfør af forordningens artikel 40 til 51 bortset fra de i gennemførelsesforordningens artikel 35 omhandlede tilfælde, skal ansøgeren indgive begæring til bopælsstedets institution efter reglerne i den lovgivning, som gælder for denne institution. Dersom arbejdstageren eller den selvstændige erhvervsdrivende ikke har været omfattet af denne lovgivning, sender bopælsstedets institution begæringen til institutionen i den medlemsstat, af hvis lovgivning den pågældende senest har været omfattet, med angivelse af datoen for begæringens indgivelse. Denne dato anses for datoen for begæringens indgivelse til den sidstnævnte institution.«

11 Den nationale ret har på denne baggrund besluttet at udsætte sagen for at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Fastsætter artikel 36, stk. 4, i forordning nr. 574/72 en selvstændig, almindelig regel, der finder anvendelse, uanset om de i artiklens stk. 1, 2 og 3 fastsatte bestemmelser er overholdt?

2) Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende, ønskes det oplyst, om den arbejdstager eller selvstændige erhvervsdrivende, som ikke uden forudgående anerkendelse af retten til pension fra den kompetente institution i en anden medlemsstat (her den medlemsstat, hvor han er statsborger) kan få tilkendt ret til pension af den kompetente institution i den stat, hvor han har bopæl, ikke desto mindre skal indgive en begæring i den stat, hvor han har bopæl, for at ydelserne fastsættes samtidig?«

Første spørgsmål

12 Baggrunden for tvisten er, at den procedure, Michel Picard fulgte for indgivelse af pensionsbegæring, ikke er i overensstemmelse med nogen af de muligheder, der er forudset i artikel 36, stk. 1, 2 og 3, i forordning nr. 574/72. Mens det af artiklens stk. 1, første punktum, følger, at han skulle indgive begæringen til bopælsstedets institution, dvs. i Belgien, fremsatte han den direkte til den kompetente franske institution.

13 INASTI finder, at det klart fremgår af artikel 36, stk. 1, i forordning nr. 574/72, at den belgiske alderspension, som Michel Picard blev tilkendt i henhold til gældende belgisk lovgivning, ikke kunne få virkning fra et tidligere tidspunkt end den 1. juli 1992, da begæringen var blevet indgivet den 11. juni 1992.

14 INASTI er desuden af den opfattelse, at artikel 36, stk. 4, ikke er til hinder for en sådan fortolkning, for så vidt som sagsøgeren kun kan opnå, at ydelserne fastsættes samtidig, såfremt han havde indgivet en gyldig begæring i overensstemmelse med artikel 36, stk. 1, i forordning nr. 574/72, hvilket først var tilfældet den 11. juni 1992.

15 Ifølge INASTI er den i artikel 36, stk. 4, i forordning nr. 574/72 indeholdte regel blot et supplement til artiklens stk. 1, og den har alene til formål at fastsætte virkningen af begæringer, der er indgivet i overensstemmelse med de anførte bestemmelser.

16 Denne argumentation kan ikke tiltrædes.

17 Det bemærkes, at den begæring om alderspension, som Michel Picard indgav, er omfattet af artikel 44, stk. 2, i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6, herefter »forordning nr. 1408/71«), hvori det er bestemt, at »når arbejdstageren eller den selvstændige erhvervsdrivende har indgivet begæring om fastsættelse af ydelser, skal disse ... fastsættes efter samtlige de lovgivninger, den pågældende har været omfattet af«.

18 Når en begæring om fastsættelse af ydelser er indgivet til en institution i en medlemsstat, påhviler det denne i overensstemmelse med traktatens artikel 5 og artikel 84 i forordning nr. 1408/71 at samarbejde med de kompetente institutioner i de øvrige medlemsstater med henblik på fastsættelse af ydelser og pro rata-fordeling.

19 Den referencedato, fra hvilken medlemsstaternes institutioner skal fastsætte og foretage en pro rata-fordeling af ydelserne, er den dato, hvor den pågældende har indgivet sin begæring til en institution, hvilket — som den franske regering korrekt har anført — fremgår af artikel 86 i forordning nr. 1408/71. Det fremgår således af bestemmelsens ordlyd, at »begæringer, erklæringer, klage eller appel, der i medfør af en medlemsstats lovgivning skal være indgivet til en myndighed, en institution eller en domstol i den pågældende stat inden en bestemt frist, skal anses for rettidigt indgivet, såfremt de inden for samme frist er indgivet til en tilsvarende myndighed, institution eller domstol i en anden medlemsstat. I så fald skal den myndighed, institution eller domstol, der har modtaget nævnte begæringer, erklæringer, klage eller appel, straks oversende dem, enten direkte eller gennem de kompetente myndigheder i de pågældende medlemsstater, til den kompetente myndighed, institution eller domstol i den førstnævnte stat. Datoen for indgivelse af disse begæringer, erklæringer, klage eller appel til en myndighed, institution eller domstol i den sidstnævnte stat skal anses for at være datoen for deres indgivelse til den kompetente myndighed, institution eller domstol, der skal behandle den«.

20 Det bemærkes, at forordning nr. 1408/71 entydigt går ud fra princippet om samtidig fastsættelse af ydelser, i og med der fremsættes begæring til en institution i en medlemsstat, således at datoen for begæringens indgivelse er referencedatoen med hensyn til fastsættelse af ydelser i relation til samtlige berørte institutioner.

21 Da artikel 36 i forordning nr. 574/72 er indeholdt i en gennemførelsesforordning, skal en fortolkning af bestemmelsen ske under hensyn til grundforordningen. Artikel 36 kan således ikke afskære adgangen til samtlige de rettigheder, der er tillagt ved forordning nr. 1408/71.

22 Hertil bemærkes, at artikel 36, stk. 4, i forordning nr. 574/72 udtrykkeligt foreskriver, at en begæring om ydelser, der indgives til en medlemsstats institution, automatisk medfører samtidig fastsættelse af ydelser efter lovgivningen i samtlige de berørte medlemsstater.

23 Artikel 36, stk. 1, andet punktum, i forordning nr. 574/72 bekræfter ligeledes, at referencedatoen er den dato, hvor begæringen er blevet indgivet til en institution i en medlemsstat.

24 Artikel 36, stk. 1, første punktum, i forordning nr. 574/72 pålægger ganske vist sagsøgeren at indgive sin begæring til bopælsstedets institution.

25 Det bemærkes imidlertid, som Domstolen fremhævede i dom af 3. februar 1993 (sag C-275/91, Iacobelli, Sml. I, s. 523, præmis 13), at bestemmelserne i artikel 36 i forordning nr. 574/72 er af proceduremæssig karakter. De blev udstedt for at forenkle administrationen og fritage vandrende arbejdstagere, som ønsker at gøre visse rettigheder gældende i forskellige medlemsstater, fra at skulle indgive begæ-

ring om ydelser, som de har krav på, til institutionerne i hver enkelt af disse stater (jf. i denne retning dom af 9.3.1976, sag 108/75, Balsamo, Sml. s. 375, præmis 9, og af 9.11.1977, sag 41/77, Warry, Sml. s. 2085, præmis 28). Den forpligtelse, som en vandrende arbejdstager er pålagt i henhold til artikel 36, stk. 1, første punktum, til at rette sin begæring om ydelser til den nærmeste institution, nemlig bopælsstedets, skyldes ønsket om administrativ forenkling.

26 Tilsidesættelse af forpligtelsen ifølge artikel 36, stk. 1, første punktum, i forordning nr. 574/72, der er en udfyldende regel af proceduremæssig karakter, kan følgelig ikke være til hinder for, at de pågældende ydelser, i overensstemmelse med artikel 44, stk. 2, i forordning nr. 1408/71, fastsættes fra den dato, hvor der er blevet indgivet begæring herom til en institution i en medlemsstat.

27 Den forelæggende rets spørgsmål skal derfor besvares med, at artikel 36, stk. 4, i forordning 574/72, der indeholder bestemmelse om samtidig fastsættelse af ydelser, når der er fremsat begæring herom til en institution i en medlemsstat, er en selvstændig procedureregel, der finder anvendelse uafhængigt af samme artikels stk. 1, 2 og 3.

Andet spørgsmål

28 Henset til besvarelsen af det første spørgsmål er det ufornødent at besvare det andet spørgsmål.

Sagens omkostninger

29 De udgifter, der er afholdt af den franske regering og af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstat-

tes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Cour du travail de Liège ved dom af 10. oktober 1995, for ret:

Artikel 36, stk. 4, i Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 af 21. marts 1972 om regler til gennemførelse af forordning (EØF) nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983, der indeholder bestemmelse om samtidig fastsættelse af ydelser, når der er fremsat begæring herom til en institution i en medlemsstat, er en selvstændig procedureregel, der finder anvendelse uafhængigt af samme artikels stk. 1, 2 og 3.

Moitinho de Almeida Gulmann Puissochet

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 24. oktober 1996.

R. Grass J. C. Moitinho de Almeida

Justitssekretær Formand for Tredje Afdeling